

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา จะนำเสนอแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมสุขภาพ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ

จากแบบสอบถามจำนวน 423 ชุด มีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน 39 ชุด ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 384 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.78 ของแบบสอบถามทั้งหมด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.8) มีอายุอยู่ในช่วง 36 ถึง 45 ปี (ร้อยละ 35.7) รองลงมา อยู่ในช่วงอายุ 46 ถึง 55 ปี (ร้อยละ 32) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 96.6) มีสถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 71.6) มีระดับการศึกษาสูงสุดคือชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 57) เคยได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม (ร้อยละ 65.9) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 37.8) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 62.8) ส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพดี คือไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 75.3) มีระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านน้อยกว่า 10 ปี (ร้อยละ 43.8) ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ 12 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 56.8) และศึกษาดูงานด้านสาธารณสุขน้อยกว่า 5 ครั้ง (ร้อยละ 86.7) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (n = 384)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	39	10.2
หญิง	345	89.8
อายุ		
<25 ปี	5	1.3
26 ถึง 35 ปี	29	7.6
36 ถึง 45 ปี	137	35.7
46 ถึง 55 ปี	123	32.0
>55 ปี	90	23.4
(Min = 19, Max = 84, \bar{x} = 48.13, SD = 10.19)		
ศาสนา		
พุทธ	371	96.6
คริสต์	13	3.4
สถานภาพสมรส		
คู่	275	71.6
หม้าย/ หย่า/ แยก	66	17.2
โสด	43	11.2
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	2	0.5
ประถมศึกษา	219	57.0
มัธยมศึกษา	147	38.3
อนุปริญญา	6	1.6
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	10	2.6
การได้รับการอบรมเพิ่มเติม		
ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม	131	34.1
เคยได้รับการฝึกอบรม	253	65.9

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล (ต่อ)	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	145	37.8
รับจ้างทั่วไป	100	26.0
ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	99	25.8
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	26	6.8
ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท	14	3.6
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	241	62.8
5,000 ถึง 10,000 บาท	116	30.2
มากกว่า 10,000 บาท	27	7.0
(Min = 600, Max = 30,000, \bar{x} = 5,866.93, SD = 4,264.11)		
ภาวะสุขภาพ		
ดี (ไม่มีโรคประจำตัว)	289	75.3
ไม่ดี (มีโรคประจำตัว)	95	24.7
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข		
น้อยกว่า 10 ปี	168	43.8
10 ถึง 20 ปี	154	40.1
มากกว่า 20 ปี	62	16.1
(Min = 1, Max = 30, \bar{x} = 13.36, SD = 7.74)		
การเข้าร่วมประชุม		
น้อยกว่า 12 ครั้ง/ปี	218	56.8
12 ครั้ง/ปี	166	43.2
(Min = 3, Max = 12, \bar{x} = 10.6, SD = 2.48)		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล (ต่อ)	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาทางด้านสาธารณสุข		
น้อยกว่า 5 ครั้ง	333	86.7
5 ถึง 10 ครั้ง	48	12.5
มากกว่า 10 ครั้ง	3	0.8
(Min = 0, Max = 14, \bar{x} = 2.62, SD = 3.02)		

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57) มีทัศนคติต่อสุขภาพอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 75.7) มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 70.6) และมีการรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 49.7) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ (n = 384)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย		
ระดับสูง (มากกว่า 39 คะแนน)	158	41.1
ระดับปานกลาง (27 ถึง 39 คะแนน)	219	57.0
ระดับต่ำ (น้อยกว่า 27 คะแนน)	7	1.9
(Min = 14, Max = 49, \bar{x} = 37.95, SD = 4.88)		
ทัศนคติต่อสุขภาพ		
ระดับสูง (มากกว่า 36 คะแนน)	291	75.7
ระดับปานกลาง (25 ถึง 36 คะแนน)	92	24.0
ระดับต่ำ (น้อยกว่า 25 คะแนน)	1	0.3
(Min = 24, Max = 48, \bar{x} = 39.91, SD = 5.11)		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัย		จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้ความสามารถของตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ			
ระดับสูง	(มากกว่า 60 คะแนน)	271	70.6
ระดับปานกลาง	(41 ถึง 60 คะแนน)	111	28.9
ระดับต่ำ	(น้อยกว่า 41 คะแนน)	2	0.5
(Min = 36, Max = 80, \bar{x} = 65.82, SD = 8.57)			
การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่			
ระดับสูง	(มากกว่า 45 คะแนน)	181	47.2
ระดับปานกลาง	(31 ถึง 45 คะแนน)	191	49.7
ระดับต่ำ	(น้อยกว่า 31 คะแนน)	12	3.1
(Min = 20, Max = 60, \bar{x} = 44.97, SD = 7.58)			

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับเหมาะสมดี (ร้อยละ 84.6)

รองลงมามีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลางและไม่เหมาะสม (ร้อยละ 14.1 และ 1.3 ตามลำดับ) โดยมีคะแนนสูงสุด 40 คะแนน คะแนนต่ำสุด 24 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 36.42 (SD = 3.18) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมสุขภาพ (n = 384)

พฤติกรรม		จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมสุขภาพ			
ระดับเหมาะสมดี	(มากกว่า 34 คะแนน)	352	84.6
ระดับเหมาะสมปานกลาง	(27 ถึง 34 คะแนน)	54	14.1
ระดับไม่เหมาะสม	(น้อยกว่า 27 คะแนน)	5	1.3
(Min = 24, Max = 40, \bar{x} = 36.42, SD = 3.18)			

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ

เนื่องจากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หุคูณกำหนดไว้ว่า ตัวแปรที่จะนำมาคำนวณจะต้องเป็นตัวแปรที่วัดได้ในระดับอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ขึ้นไป ดังนั้นในการวิเคราะห์ จึงต้องปรับตัวแปรที่วัดได้ในระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ดังนี้

ตัวแปร	ตัวแปรหุ่น
เพศ	
หญิง	1
ชาย	0
สถานภาพ	
คู่	1
โสด/หม้าย/หย่า/แยก	0
ระดับการศึกษา	
สูงกว่าประถมศึกษา	1
ต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา	0
ภาวะสุขภาพ	
ดี (ไม่มีโรคประจำตัว)	1
ไม่ดี (มีโรคประจำตัว)	0
การได้รับการอบรมเพิ่มเติม	
ได้รับการอบรมเพิ่มเติม	1
ไม่ได้รับการอบรมเพิ่มเติม	0

จากการศึกษาดังตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ ($r = .271, p < .001$) การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ($r = .203, p < .001$) และอายุ ($r = .122, p = .016$) ส่วนเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภาวะสุขภาพ และทัศนคติต่อสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้รับการอบรมเพิ่มเติม มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมสุขภาพดีกว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ไม่ได้รับการอบรมเพิ่มเติม ($r = .189, p < .001$) การเข้าร่วมประชุม ($r = .125, p = .014$) ส่วนระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและการศึกษาดูงานด้านสาธารณสุขไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ($r = .128, p = .012$)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยอื่น และปัจจัยเสริม กับพฤติกรรมสุขภาพ ($n = 384$)

ปัจจัย	พฤติกรรมสุขภาพ	
	r	p-value
ปัจจัยนำ		
การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ	.271	<.001
การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย	.203	<.001
อายุ	.122	.016
เพศ	.047	.355
ระดับการศึกษา	-.053	.304
สถานภาพสมรส	.004	.944
ภาวะสุขภาพ	.055	.283
ทัศนคติต่อสุขภาพ	.024	.64
ปัจจัยอื่น		
การได้รับการอบรมเพิ่มเติม	.189	<.001
การเข้าร่วมประชุม	.125	.014
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข	.094	.065
การศึกษาดูงานด้านสาธารณสุข	.100	.051
ปัจจัยเสริม		
การรับรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่	.128	.012

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมสุขภาพ
ของอาสาสมัครสาธารณสุข (n = 384)

ขั้นที่	ตัวแปร	R ²	R ² Change	b	β	SE(b)
1.	การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมสุขภาพ	.073		.101**	.271**	.018
	ค่าคงที่			29.802		1.241
2.	การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมสุขภาพ	.114	.041	.101**	.271**	.018
	การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย			.132**	.203**	.131
	ค่าคงที่			24.794		1.683
3.	การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมสุขภาพ	.136	.022	.095**	.257**	.018
	การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย			.124**	.190**	.031
	การได้รับการอบรมเพิ่มเติม			1.005*	.150*	.322
	ค่าคงที่			24.766		1.664
4.	การรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมสุขภาพ	.152	.016	.096**	.258**	.018
	การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย			.125**	.192**	.031
	การได้รับการอบรมเพิ่มเติม			.993*	.148*	.320
	อายุ			.039*	.126*	.015
	ค่าคงที่			22.791		1.809

* มีนัยสำคัญทางสถิติ < .01

** มีนัยสำคัญทางสถิติ < .001

เมื่อเริ่มการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหาสมการทำนายพฤติกรรมสุขภาพ
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยที่รับการคัดเลือกเป็นตัวแรก คือ การรับรู้
ความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพ โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 7.3 ปัจจัยตัวต่อไปที่

ได้รับการคัดเลือกเข้าไปในชั้นที่ 2 คือ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยซึ่งทำให้สามารถอธิบายได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.4 ปัจจัยตัวต่อไปที่ได้รับการคัดเลือกเข้าไปในชั้นที่ 3 คือ การได้รับการอบรมเพิ่มเติมซึ่งทำให้สามารถอธิบายได้เป็นร้อยละ 13.6 และอายุเป็นปัจจัยตัวสุดท้ายที่ได้รับการคัดเลือกเข้าไป แล้วทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกเป็นร้อยละ 15.2

ดังนั้นสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้อธิบายพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคือ

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4$$

$$\text{พฤติกรรมสุขภาพ} = 22.791 + 0.096 (\text{การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรม}) + 0.125 (\text{การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย}) + 0.993 (\text{การได้รับการอบรมเพิ่มเติม}) + 0.039 (\text{อายุ})$$

จากสมการ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การได้รับการอบรมเพิ่มเติมและอายุต่างก็สามารถอธิบายพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อให้ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย การได้รับการอบรมเพิ่มเติมและอายุคงที่แล้ว คะแนนการรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้น 0.096 คะแนน เมื่อพิจารณาถึงการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย โดยให้การรับรู้ความสามารถแห่งตน การได้รับการอบรมเพิ่มเติมและอายุคงที่ คะแนนการรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้คะแนนพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้น 0.125 คะแนน เมื่อให้การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและอายุคงที่แล้ว หากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับการอบรมเพิ่มเติม จะมีผลให้คะแนนพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพิ่มขึ้น 0.993 คะแนน ในขณะเดียวกันถ้าให้การรับรู้ความสามารถแห่งตนต่อพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้ความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและการได้รับการอบรมเพิ่มเติมคงที่ จะพบว่าเมื่ออายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีผลทำให้คะแนนพฤติกรรมสุขภาพเพิ่มขึ้น .039 คะแนน